

PÁLYAELHAGYÓK.

JANCSÓ NOÉMI (1988–2010)

*Behunyt szemem előtt
cickányok cikáznak városom csatornáin,
és látom a webkamerát...
Az égig érő nefelejcssek.
EMOTIKON*

■ Jancsó Noémi 22 éves kolozsvári író 2010 július hónap 25-én, vasárnap reggel halálra gázolta egy szabálytalanul közlekedő gépkocsi a város határában (nemcsak a szemtanúktól tudjuk: a közeli laktanya kamerája rögzítette az eseményeket).

Elárvult szerveit még két napig evilágon tartotta az orvostudomány, s aztán küldte ezeket is a másélre jutott lélek után.

A város lakosságát megrázta a tragédia híre, a gázoló hazudozása, az értelmetlen életáldozat véglegessége.

A közeli hegyi tó partjára igyekezett, és a városszéli gyalogátkelőn kerékpárját tolva, szabályosan ment át: óarany színre festett kerékpárja mint megannyi, a világ szürkeségéből, formátlanságából kinyert jelentés, nem, mégsem, mint pusztá váz, mint megnyomorított álomkép őrzi a történetet.

Noéminek 2008-ban *Emotikon* címmel jelent meg önálló kötete* a kolozsvári Erdélyi Híradó Kiadó és az Előretolt Helyőrség Szépirodalmi Páholy gondozásában. A könyv sikert hozott, méltatták a kritikusok és olvasók, és az Erdélyi Magyar Írók Ligája által évente odaítélt, elsőkönyvesnek kijáró díjat is megszerezte szerzőjének.

Folyóiratokban rendszeresen publikált azóta is, nem a verseny, hanem a kifejezés és közlés örömeért, az igényes szövegkezelés jegyében, akár Greenaway-filmek képei, akár Bodor Ádám műveiből ismerős történetfoszlányok, akár Weöres *Holdbéli csónakosából* idesuttogó Pávaszem-hangok tagolásában véljük azonosítani ezt az eredendően vázlatos szövegperspektívát.

Jancsó Noémi egyéni hangja emberi viszonyokat megunhatatlanul megjelenítő, elliptikus forgatókönyvekben, kispórákban válik immár emlékezetessé, de már az eleven szerző sugárzó jelenléte nélkül szólítja titokfejtő olvasóját. „Lasciate ogni speranza.” De mégis életről van szó.

Precíz mondatai, játékos szóteremtése, névadása (Daniel Ludensi...), mitikus látásmódja sajátos hangulatot teremtve oldja egymásba a műfajokat: a világháló új kommunikációs világsziszteme, a természetes nyelvek változatai lüktetnek együtt érzelmi jelzések emóciójegeivel, emotikonjaival az egymást hívó és egymásra visszautaló drámai sorozatban.

Nyugtalanító ez az írásmód. Most, a szerző elhunytával felerősödnek a szövegek jóslat-szerű elemei. A közeli halál. A test szétszóródása. A halálon túli jelenlét kérelmetlen üzenetei. Mint aki művészi tökélyvel rendez meg elmúlását, és nem bír a véletlenre semmit. Pílangóeffektus?

Noémi földi élete utolsó lépéseit a szászfenesi laktanya őrkamerája rögzítette. Az átjáró közepén a kerékpárt toló fiatal meggyorsítja lépteit. Van tettes, és sok szemtanú jelentkezett.

Elhangzott a tokaji író tábor Pályakezdők, fiatalok témájú tanácskozásán.

*Jancsó Noémi: *Emotikon*. Erdélyi Híradó Kiadó – Előretolt Helyőrség Szépirodalmi Páholy, Kvár, 2008. A könyvet Gáll Attila szerkesztette, Szentes Zágon tervezte.

...Pedig ez a lány élni akart. Angliában a télen három hónapot töltött, gyermekre vigyázott: túl sokat olvas – mentegetőzött a család, amely beajánlotta egy másiknak –, egyéb baj nincs vele.

Shakespeare-sorozatot, nyelvkönyveket hozott, a nyelvvizsgázás vágyát, tanulmányai folytatásának szándékát. Itthon sokféle munkát vállalt, szerette gyűjteni az emberi történeteket, írásai nyersanyagát. Ezt a megírható, megírandó világot olvasmányaiiban is nyomozta, utolsó útjára Bizánc történetéről szóló tanulmányt vitt magával. Bolti eladóként, szociális munkásként, fordítóként, szórólap-osztogatóként is töltötte fiatal idejét, járta szűkebb környezete néha számára is ismeretlen útjait.

Birkózott a távolság képzetével. Kereste életfeladatát.

Nem tudtuk, hogy folyamatosan gondozott rászorulókat. Halála után a Máltai Szeretetszolgálat meghívta a családot egy vetítésre; a filmen Noémit látták, amint az elesetteket gondozza 2009 nyarán.

Pedig még alig nőtt ki a gyermekkorból.

Európai tanulmányokat, angol bölcsészetet, klasszika-filológiát hallgatott mint a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem diákja. Érdekelte a kínai nyelv; de ezt oktató tanárra nem akadva városában japánul kezdett tanulni, s a világhálónak köszönhetően egy ugandai nyelvet is tanult. Eközben kapta tanárától a Nze Mirembe, Fehér Békesség nevet.

Most nyert felvételt az ELTE arab szakára.

Tündérvilága vagy inkább kérlelhetetlenül értéktudatos, játékoságában is komolyan vett létezésünk tiszta képe, szövete marad itt verseiben, prózai írásaiban, graffiti-jegyeiben, s merjük kimondani: mosolygó, tűnődő arca, finom alkata, elidőző-elsiető lénye emlékképében.

És mégis nyugtalanító írások ezek, eljátszanak a mindent látó, bár minden csak továbbgondoltató írás feltámasztásának lehetőségével. De általában a teremtés, a ma érzékelhető világ felé fordulnak, csontig vágó társadalom-, sőt teremtéskritikával. Rossz rend szerint él az emberek gögre jutott világa, s ezt az ép testben ép lélek vulgarizált jelszava jegyében cinizmusukba merevedett, rutinjukba vesző kortársaiban látja-láttatja ez az író – nem csak az európai kontinensen.

„Én meddő rózsabokor vagyok, meg nem született gyermekeimnek elhagyott anyja.”

Ezüstkeret – a Holdének folytatása. Emotikon.

És tovább: „A Nap-labda pattant, összeütközött a felhőddel. Így indult meg egyetlen, viszonylag biztosnak mondható kapaszkodód metamorfózisa: cseppekben omlott a füvekre a felhő, amit sajátodnak hittél. Jobb lábad kiszabadult, bal lábad egyensúlyt veszített, karjaid hadonásztak. Nagyon is emberi tested pedig fájdalmas robajjal zuhant az aszfaltroncsok közé. Láttad a galambot, amint még egyszer végigsétál a dróton, aztán megfulladtál a földben...” *Nekrológ haláloed alkalmából.* Emotikon.

Mondjátok velem: „Holdanyám, add áldásodat a frigyre, amely a látóhatárban köttetik. Ég a földdel megérintik egymást a látóhatárban...” *Ezüstkeret – a Holdének folytatása.* Emotikon.

Kolozsvár–Tokaj, 2010. augusztus

Egyed Emese